

למי מצלצלת עמותת פעמונים: על חינוך לחיסכון ובניית מסגרת תקציבית במשפחה

נסיבות הקמה ויעדים מרכזיים

ארגון פעמונים נוסד בשנת 1997 ונרשם כעמותה בשנת 2002. הארגון מסייע למשפחות השרויות במשבר כלכלי לעלות על דרך המלך ומעניק להן את הדבר שכסף אינו יכול לקנות: כלים המלמדים כיצד למצות את כושר ההשתכרות, לנהל תקציב משק בית בצורה מאוזנת, להסדיר חובות ולפתור בעיות כלכליות סבוכות. בנוסף, פעמונים מקדים תרופה למכה ומלמד כיצד להימנע מלכתחילה ממשבר כלכלי על ידי מערך של פעילות הדרכתית והסברתית. מטרת הארגון - לחזק את החוסן הכלכלי והחברתי של החברה הישראלית מתוך ערבות הדדית ורגש התנדבותי ומתוך דאגה לחלש ולנוקם.

הארגון פועל באמצעות למעלה מ-2,500 מתנדבים מקצועיים המלווים משפחות בכל רחבי הארץ. במשך למעלה מעשור סייע ארגון פעמונים ליותר מ-20,000 משפחות לאזן את כלכלת הבית שלהן. כיום הוא אחד הארגונים החברתיים הגדולים בישראל.

ייסד את הארגון ומנהל אותו מר אוריאל לדברג. לדברי מר לדברג, ה'הארה' לייסד את עמותת פעמונים התרחשה אצלו כאשר באמצע שנות התשעים של המאה העשרים הוא התבקש לסייע לאישה במצוקה שנקלעה לחובות כבדים והגיעה כמעט עד פת לחם. למרבה אכזבתו, אחרי שדאג להשיג בשבילה סכום כסף לא מבוטל, נוכח לדעת שבתוך זמן קצר האישה בזבה את הכסף שקיבלה וחזרה להיות עמוסת חובות. אז הבין שיש להקים ארגון שיביא לתמורה חברתית במגמה לסייע לאנשים לשלוט בגורלם ולא להסתמך על צדקה ועל סיוע 'מבחוץ'.

סייפי פעמונים פועלים לצד רשויות הרווחה המקומיות ובתאום עמן. הארגון חרת על דגלו את הנחלת הניהול הנכון של כלכלת המשפחה, בשיתוף פעולה מלא עם מוסדות המדינה, והוא פועל לשכנע את הגורמים המתאימים להכניס למסגרת לימודי הליבה במדינה את נושא החינוך הפיננסי, לצדם של לימודי המתמטיקה, האנגלית והאזרחות.

דרכי הפעילות: הקבוצתי והפרטני

במוקד הפעילות של הארגון עומד ליווי פרטני של משפחות. משפחות הפונות אל הארגון ונמצאות מתאימות מקבלות מלווה מתנדב, שמסייע להן להגיע לעצמאות כלכלית המבוססת על גילוי אחריות. הסיוע נעשה באמצעות תהליך משותף של שיקוף המציאות הכלכלית במשפחה, מאמץ

תודתנו נתונה לדובר עמותת פעמונים, שמסר את עיקרי הדברים המופיעים בכתבה.

להגיע לאיזון בין הוצאות להכנסות, מיצוי כושר ההשתכרות ופתרון בעיות העבר. מהלך הליווי תלוי כולו בנכונותה של המשפחה לגלות אחריות אישית לניהול הכלכלי של חייה. כאמור, תהליך זה מהווה את ליבת העשייה של ארגון פעמונים. המפגשים האישיים בין המלווה לבין המשפחה נמשכים בממוצע בין תשעה חודשים לשנה תמימה.

הוצאות וסדנאות

מלבד הדרכת משפחות בליווי אישי, הארגון מקיים הרצאות וסדנאות כלליות לשם מתן כלים לכלכלה נכונה. הסדנאות וההוצאות מתקיימות במוסדות חינוך, בחברות עסקיות ובמסגרת קבוצות חברתיות שונות – ומיועדות גם ליחידים. המודל המרכזי של הפעילות: הרצאות וסדנאות קבוצתיות לשם הבראה כלכלית.

בשנת 2007 הקימו בפעמונים את אגף פהמ"ון ('פעילות הדרכה מונעת'), מתוך הבנה שחלק משמעותי בהתמודדות עם משבר במשקי הבית מצוי בשלב המניעה. 'הסיכון של משפחות הלומדות ומתרגלות ניהול נכון של כלכלת הבית להיכנס למשבר כלכלי ולהתדרדר למעגל המצוקה - פוחת כך באופן ניכר', קובעת נעמי שרון, מנהלת התוכניות. על רקע המצב הכלכלי המחמיר, בעיות יוקר המחיה והקושי בהשגת דיור, נדרש הארגון לשכלל את גוון השירותים שהוא מעניק לציבור. על כן הוא פיתח סוגי סיוע שונים ומגוונים, על מנת לעזור ליותר משפחות ללמוד את 'תורת פעמונים' לכלכלת בית נכונה. מעבר לסיוע הפרטני ומעבר לאגף פהמ"ון, האחראי על הרצאות וסדנאות כלליות - פיתח הארגון גם פלטפורמה הנקראת 'סדנאות ליווי' המשלבות דינמיקה קבוצתית של כמה משפחות יחד עם סיוע וליווי פרטניים. בכל סדנה משתתפים 7-10 זוגות בשישה מפגשים קבוצתיים, ובנוסף מתקיימים עוד שלושה מפגשים אישיים עם כל אחד מבני המשפחה שלא במסגרת הקבוצה. משך הסדנה - כשישה חודשים.

בפעמונים מאמינים שהשילוב בין דינמיקה קבוצתית לליווי אישי ופרטני למשפחה הוא המודל האידאלי. לדברי מר לדרברג, 'לקחנו את הידע והכלים שרכשנו במשך למעלה מעשור בליווי הפרטני, האישי, ושילבנו עם אותם עם תכנים קבוצתיים; והוצאות מדברות בעד עצמן. אלו שהדרכנו אותם מדברים על תמורה משמעותית שחלה בחייהם'.

השפעות שונות של הסדנאות

ההדרכה שמקבלות המשפחות משפיעה לא רק על חייהן הכלכליים אלא גם על מערך היחסים בתוכן. 'בסדנה, חוץ מהלימוד הטכני, אנו מתחברים באמצעים שונים לרבדים הרגשיים שחוסמים את השינוי ואת ההצלחה בתהליך. עצם עלייתם למודעות כבר מחוללת שינוי, אומרת אפרת מליח, מנחת סדנאות בפעמונים שאף לקחה חלק בבנייתן. 'לסדנה מגיעים בני הזוג כשניים השותפים למסע ולשינוי. הדבר מעורר בתחילה מתחים ומצריך עבודת צוות כדי להגיע לתוצאות. אנחנו עובדים על יצירת סדרי עדיפויות, קבלה הדדית והבנה שהדרך היחידה להצליח היא להיות

שותפים מלאים למסע. בסוף כל סדנה אני שומעת מבני הזוג שהם "הרוויחו את הזוגיות שלהם מחדש".

לפי דפי המשוב שקיבלה העמותה, אחוזי ההצלחה של פעילותה עומדים על כ-75% מתוך מסיימי הסדנאות. רבים מן המסיימים מעידים על שינוי מן הקצה אל הקצה שחל בחייהם.

משפחה אחת לדוגמה

דוגמה לפעילות העמותה - משפחתם של אורן וענבר בר-יושפט. אורן הוא אמן ילדים וימי הולדת ומפיק דיסקים לילדים, וענבר היא בעלת צהרון לילדים. מדובר במשפחה נורמטיבית, אנשים עובדים ומפרנסים. מסוגם יש רבים: כאלה המתפרנסים בדוחק, עובדים קשה, אבל לא מצליחים 'לסגור את החודש'. בני הזוג צברו, על פי עדותם, חובות מעל 350,000 ₪. 'כשהיו שני ילדים בבית', סיפר אורן, 'הקמתי עסק שלא ממש הצליח להתרומם. גם ענבר עבדה באופן לא-רצוף, וכל חודש לקחנו עוד הלוואה כדי להמשיך להתקיים. חוסר הידע בהתנהלות כלכלית נכונה גרם לנו להתעלם ממשמעות מצבנו [...] מעבר לחובות הגדולים היינו במצב אישי ונפשי לא פשוט, חנוקים לגמרי, בלי יכולת לחשוב קדימה מעבר לדקה הבאה איך אנחנו שורדים [...] כל הזמן התקשרו מהבנק ולחצו עלינו. היינו חייבים כספים לכל המשפחה המורחבת וכבר לא ידענו מה לעשות'. כשהמצב היה נראה אבוד - אימא של אורן עשתה מעשה: 'אימא שלי, שעזרה לנו כספית כל הזמן, החליטה שאי אפשר יותר, ואנחנו חייבים לפנות לארגון פעמונים שיעזרו לנו לצאת מהתסבוכת הזאת'.

מהרגע שארגון פעמונים נכנס לתמונה, המשפחה התחילה לעלות בהדרגה על דרך המלך. אורן מספר על תחילת התהליך: 'כשהמלווה של פעמונים הגיע, הוא עזר לנו להבין איפה אנחנו עומדים ולעשות שיקוף של המצב הכלכלי, ראינו את המציאות בצורה ברורה יותר. הוא עזר לנו לחשוב קצת קדימה ולנשום קצת אוויר'. כך, בתהליך ארוך שנמשך שנה, הצליחו אורן וענבר לייצב את עצמם ולאזן את כלכלת ביתם: 'הצלחנו להוסיף עוד הכנסה ועוד הכנסה ובמקביל להתייעל ולצמצם בכל מה שניתן, וכך הגענו לאיזון בין ההוצאות להכנסות'.

השלב הבא היה ליצור יתרה חיובית, כדי להחזיר את החובות ולעמוד מול הנושים השונים. גם כאן ארגון פעמונים סייע להם בתהליך המורכב: 'המלווה המדהים של פעמונים, שמבחינתנו הוא ממש מלאך, עזר ותמך בנו לכל אורך הדרך, גם כשהיו נפילות ותקופות קשות. הדבר המרכזי שעזר לנו להתמיד היה הרצון האמיתי שלנו לצאת מהמצב. ביצענו את כל המטלות שקיבלנו, והיינו מאוד מחויבים לתהליך המובנה שפעמונים מציעים'.

סימטת פעמונים היא 'מגלים אחריות', וזה בדיוק מה שאורן וענבר עשו כשהחלו את תהליך הליווי: 'בתקופה שלפני הליווי וגם בתחילתו היינו עסוקים בעיקר בלמצוא את האשמים למצב. פעמונים עזרו לנו להבין שהבעיה היא אצלנו. אין אשמים. זה המצב, ומפה מסתכלים קדימה ורואים איך לומדים להתנהל נכון ויוצאים מהמצב'. הדרך לא הייתה פשוטה וקלה, אבל יחד עם המלווה שלהם הצליחו אורן וענבר להתייצב כלכלית ולהרים את הראש מעל המים: 'בזכות

התהליך המדהים שעברנו, גם הצהרון של ענבר וגם ההופעות שלי לילדים הולכים ומתפתחים. אנחנו יותר רגועים ופנויים לעשות את מה שאנחנו עושים הכי טוב שאפשר [...]. המצב היום הוא שאנחנו מתנהלים לפי תקציב מוגדר וקבוע, והיתרה הפנויה הולכת לתשלומי החובות. עדיין לא סיימנו לשלם הכול, אבל אנחנו יודעים בדיוק איך ומתי נסיים את המצב הבעייתי, וזה לא רחוק ובלתי אפשרי כמו שחשבנו'.

ארגון פעמונים קורא למשפחות להסתייע ללא תשלום וללמוד כלכלת בית נכונה ו/או להצטרף לסדנאות הליווי. משפחה שרוצה לקבל סיוע או מתנדבים שמעוניינים לסייע מתבקשים לפנות לאתר הארגון באתר www.paamonim.org